



ENHET
Enheten för Avtalsfrågor
HANDLÄGGARE
Renée Andersson

DATUM
2021-09-06
ERT DATUM
2021-06-08

DIARIENUMMER
20210215
ER REFERENS
A2021/01333

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd - för flexibilitet, trygghet och omställning på arbetsmarknaden (Ds 2021:16)

Sammanfattning av LOs ställningstaganden

LO är positiv till utredningens förslag att införa ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd för arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal.

LO tillstyrker förslaget att omställningsstödet ska omfatta både de som sägs upp från en tillsvidareanställning, från en tidsbegränsad anställning eller på grund av ohälsa eller sjukdom. LO tillstyrker även förslaget att kompetensstöd ska kunna ges till anställda.

LO tillstyrker förslaget att stöd inte ska ges till en arbetstagare som på grund av otillbörligt uppförande har skilts från sin anställning eller som, av samma skäl, inte har fått fortsatt arbete efter det att en tidsbegränsad anställning har upphört.

LO tillstyrker förslaget att stöd ska ges till den som har anknytning till svensk arbetsmarknad och som är anställd eller senast var anställd hos en arbetsgivare som är registrerad hos Skatteverket. LO tillstyrker förslaget att medborgarskap, bosättning eller uppehållstillstånd inte ska påverka möjligheten att få stöd.

LO avstyrker förslaget om att stöd inte får avse tid efter det att den sökande eller den som har fått stöd har fyllt 65 år. LO anser att stöd ska kunna utges så länge arbetstagaren har rätt att vara kvar i anställningen i enlighet med Lagen om anställningsskydd.

LO tillstyrker förslaget på ett arbetsvillkor som ett sätt att visa på individens etablering på arbetsmarknaden. LO anser vidare att de föreslagna kvalifikationskraven vad gäller arbetad tid, inklusive ramtid och överhoppningsbar tid, är rimliga.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

LO tillstyrker de föreslagna inkomstnivåerna för bedömning av arbetsvillkoret under förutsättning, och i likhet med utredningens förslag, att arbetsvillkoret, oavsett inkomst, även kan styrkas genom arbetsgivarintyg, anställningsbevis eller liknande. Möjligheten att styrka arbetsvillkoret på andra sätt än enbart med inkomststoppgifter är särskilt viktigt för låginkomsttagare och deltidsarbetande.

LO anser vidare, eftersom nivån på den föreslagna arbetsinkomsten är hög ur ett LO-perspektiv, att det även bör vara möjligt för en deltidsanställd att tillgodoräkna sig 12 månaders arbete utifrån en årsinkomst, förutsatt att individen kan styrka att hen varit anställd under året och årsinkomsten var högre än 40 procent av en heltid i det aktuella yrket.

LO anser även att det viktiga inte är att *beräkna* den arbetade tiden, det bör även vara möjligt att göra en rimlighetsbedömning där det utifrån de uppgifter individen lämnar framstår som rimligt att hen arbetat i tillräcklig omfattning för att uppfylla arbetsvillkoret.

LO tillstyrker förslaget att det är arbetstagaren själv som ska ha möjlighet att ansöka om att få ta del av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

LO avstyrker förslaget att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ska få ges som längst tolv månader från det att ansökan har beviljats.

LO tillstyrker förslaget att en arbetstagare efter avslutad stödperiod åter ska kunna få stöd genom att på nytt uppfylla ett arbetsvillkor.

LO tillstyrker, dock med stor tveksamhet, förslaget att stöd ska få beviljas i mån av tillgång på medel och att ansökningarna ska behandlas i den turordning de kommer in. LO anser att detta kräver att medelstillelningen ingår i utvärderingar av omställnings- och kompetensstödet och kan justeras uppåt utifrån utvärderingarnas resultat. LO anser dock, i likhet med utredningen, att för det fall det finns behov av en prioritering av de beviljade medlen så ska en sökande vars anställning har eller är på väg att upphöra ges företräde.

LO tillstyrker förslaget att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ska bestå av tjänsterna rådgivning, vägledning och förstärkt stöd till sjuka.

LO anser i likhet med utredningen att det är mycket svårt att prognostisera hur stor efterfrågan på omställnings- och kompetensstödet kommer att bli, och därmed också vilka kostnader som är förknippade med stödet. LO har av detta skäl inga synpunkter på utredningens förslag om storleken på tillförda medel.

LO tillstyrker förslaget att den offentliga omställningsorganisationen ska tillhandahålla yttranden till Centrala studiestödsnämnden i ärenden rörande omställningsstudiestöd.

LO tillstyrker förslaget att den offentliga omställningsorganisationen får tillhandahålla yttranden i samband med vägledning samt att egenföretagare ska kunna ansöka om vägledning i syfte att kunna få ett sådant yttrande.

LO tillstyrker förslaget att den nya offentliga omställningsorganisationen ska organiseras vid en befintlig myndighet i stället för att vara en självständig myndighet. LO tillstyrker även förslaget att omställningstjänsterna ska tillhandahållas av fristående aktörer.

LO avstyrker dock förslaget att den offentliga omställningsorganisationen ska organiseras vid Kammarkollegiet. LO anser att Arbetsförmedlingen, med nödvändiga resursförstärkningar, är en lämpligare huvudman. Utredningen anför själv många bra argument för ett sådant val.

LO tillstyrker förslaget att ett rådgivande organ ska inrättas vid den myndighet som får ansvaret att organisera den offentliga omställningsorganisationen. LO tillstyrker även förslaget att representanter från andra registrerade omställningsorganisationer ska ingå i det rådgivande organet.

LO tillstyrker förslaget att det ska vara möjligt för den som ansöker om stöd att överklaga myndighetens beslut. LO tillstyrker även förslaget att en särskild nämndmyndighet, med relevant expertkunskap, inrättas med ansvarig myndighet som värdmyndighet.

LO tillstyrker förslaget att alla arbetsgivare som finansierar grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska få ersättning av staten. LO tillstyrker även förslaget att ersättningen ska motsvara arbetsgivarnas avgifter för sådant stöd upp till 0,15 procent av lönesumman.

LO tillstyrker förslaget att ersättningen utformas som en schablon som antas motsvara grundläggande omställningstjänster, utan krav på specificering av tjänsterna.

LO tillstyrker förslaget att en omställningsorganisation ska kunna ansöka om registrering hos den ansvariga myndigheten. LO tillstyrker även de föreslagna villkoren för en sådan registrering.

LO anser dock att det är oklart i utredningen huruvida en omställningsorganisation, som tillhandahåller ett grundläggande omställningsstöd som är mer förmånligt än det som den offentliga

omställningsorganisationen tillhandahåller, kan registrera sig. LO anser att det måste vara möjligt.

LO tillstyrker förslaget att ersättning till arbetsgivarna ska betalas ut årsvis efter ansökan för det föregående året. LO tillstyrker även förslaget att det ska vara möjligt att, via exempelvis administrationscentraler, göra kollektiva ansökningar.

LO tillstyrker att den ansvariga myndigheten, i alla avseenden, ska ha möjlighet att kontrollera de uppgifter som arbetsgivare lämnar för sin ansökan om ersättning. LO tillstyrker även förslaget om att myndigheten ska ha möjlighet att återkräva ersättning som utbetalats på felaktiga grunder.

LO tillstyrker förslaget att grunderna för det nya omställnings- och kompetensstödet ska regleras i lag och inte i förordning. Det gäller såväl målgrupper och villkor för stöd som nivån på ersättning till arbetsgivare och registrering av omställningsorganisationer.

LO anser i likhet med utredningen att det nya offentliga omställnings- och kompetensstödet måste utvärderas. LO förväntar sig att utvärderingarna inkluderar exempelvis hur användningen av stöden fördelar sig mellan olika grupper på arbetsmarknaden, hur väl de tillgängliga medlen möter efterfrågan på stöd och vilka eventuella prioriteringar som gjorts. LO förväntar sig att systemet förändras om utvärderingarna pekar på ojämlikheter eller andra problem.

LO anser att fler organisationer än de som står bakom principöverenskommelsen ska erbjudas att delta i utvärdering och uppföljning av systemet.

LOs synpunkter och ställningstaganden

LO delar utredningens uppfattning att det blir allt viktigare att arbetstagare kan utveckla sin kompetens löpande under yrkeslivet och vid behov ställa om från ett arbete till ett annat. LO välkomnar därför förslaget om ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd för dem som inte omfattas av sådant stöd via kollektivavtal. LO har under lång tid påtalat de negativa konsekvenserna av skillnaden i tillgång till relevant omställningsstöd, mellan de arbetstagare som omfattas av kollektivavtal och de som inte gör det. Utan de föreslagna förändringarna hade skillnaderna mellan dessa grupper dessutom riskerat att öka än mer, då de avtalslutande parterna har för avsikt att ytterligare förbättra omställningsstödet i nuvarande avtal.

LO tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. LO anser, liksom utredningen, att det är viktigt ur likvärdighetssynpunkt att det offentliga stödet omfattar samma kategorier av arbetstagare som framöver förväntas omfattas av stöd från kollektivavtalsparternas omställningsorganisationer.

LO vill dock framhålla, i likhet med utredningen, vikten av att det förstärkta stödet för sjuka inte ska ta över ansvar från aktörer som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och sjukvården eller arbetsgivarnas omplacerings- och anpassningsansvar.

LO anser dock att det är problematiskt att utredningen föreslår att stöd inte får avse tid efter det att den sökande har fyllt 65 år samt att stöd som längst ska få ges i tolv månader efter det att ansökan inkommit. LO anser att det är oklart om samma villkor och begränsningar kommer att gälla för att en befintlig omställningsorganisation ska kunna få registrera sig. Om så är fallet så avstyrker LO förslagen. LO anser principiellt att stöd ska kunna utgå så länge som en arbetstagare har rätt att vara kvar i arbetet i enlighet med Lagen om anställningsskydd (68 år idag). LO har därför förhandlat fram omställningsavtal där en sådan rättighet finns. I samma avtal är villkoret även att stöd kan ges i upp till 18 månader. LO anser därför att det i vart fall ska vara möjligt att ha villkor som är mer förmånliga utan att det omöjliggör en registrering.

LO anser, i likhet med utredningen, att det är nödvändigt att arbetsvillkoret ska kunna styrkas på det sätt som är lämpligt. Ett av dessa sätt bör vara genom inkomstuppgifter, och LO har förståelse för att det är svårt att fastställa en ur alla perspektiv rimlig beloppsnivå som varken gynnar eller missgynnar låg- respektive höginkomsttagare. LO konstaterar att den föreslagna lägsta arbetsinkomsten för att arbetsvillkoret ska anses uppfyllt, 17 050 kronor per månad under 2021, är hög för många av LO-förbundens medlemmar som arbetar deltid. Ett lägre inkomstbelopp skulle vara bra ur ett strikt LO-perspektiv, men skulle samtidigt innebära att fler tjänstemän med relativt höga löner kan kvalificera sig för omställningsstudiestödet även om de inte har arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka. Detta riskerar i sin tur att öka konkurrensen om tillgängliga medel, något som troligen drabbar arbetarna mer än tjänstemännen.

Utredningen föreslår även, om månadsvisa inkomstuppgifter saknas, att en årlig arbetsinkomst på 204 600 kronor (under 2021) ska räknas som 12 månaders arbete. Denna möjlighet är bra. LO accepterar utredningens förslag till beloppsnivåer under förutsättning, och i likhet med utredningens förslag, att arbetsvillkoret, oavsett inkomst, även kan styrkas genom arbetsgivarintyg, anställningsbevis eller liknande.

Men eftersom nivån på arbetsinkomsten är hög ur ett LO-perspektiv anser LO att det även ska vara möjligt för en deltidsanställd att tillgodoräkna sig 12 månaders arbete utifrån en årsinkomst, förutsatt att individen kan styrka att hen varit anställd under året och årsinkomsten var högre än 40 procent av en heltid (16 timmar per vecka) i det aktuella yrket, även om det inte går att styrka att individen arbetat mer än i genomsnitt 16 timmar per vecka under varje kalendermånad.

LO anser även att det viktiga inte bör vara att *beräkna* den arbetade tiden. Det bör även vara möjligt att göra en rimlighetsbedömning, baserat på de uppgifter individen lämnar, om individen har arbetat i tillräcklig omfattning under en viss period. Detta kan vara aktuellt för en individ som har arbetat deltid på exempelvis 50 eller 75 procent, och då uppfyller arbetsvillkoren, i ett visst yrke under ett antal år men med en inkomst som understiger den föreslagna beloppsgränsen. Om det då finns arbetsgivarintyg som bekräftar att individen uppfyller arbetsvillkoret för merparten av perioden, men där det finns en period med inkomst där intyg saknas, bör det vara rimligt att anta att individen arbetat mer än 40 procent av en heltid under hela perioden.

LO accepterar, med stor tveksamhet, utredningens förslag att omställnings- och kompetensstöd ska lämnas i mån av tillgängliga medel. LO har å ena sidan förståelse för att staten anser att detta är nödvändigt då det ger kontroll över kostnaderna, men anser å andra sidan att det är olyckligt att omställnings- och kompetensstödet därmed inte blir en rättighet för de individer som uppfyller kvalifikationskraven. Sett ur perspektivet att detta stöd är en del av en helhet där även försvagningar av anställningsskyddet ingår, som kan ses som en lagstadgad rättighet för alla arbetsgivare, skulle ett rättighetskrav inte var orimligt. LO anser dock, i likhet med utredningen, att för det fall det finns behov av en prioritering av de beviljade medlen så ska en sökande vars anställning har eller är på väg att upphöra ges företräde.

LO anser vidare att medelstildelningen måste ingå i utvärderingar och uppföljningar av omställnings- och kompetensstödet, och kunna justeras uppåt om många sökande inte beviljas stöd på grund av otillräcklig medelstildelning. Otillräcklig medelstildelning skapar ett "först-till-kvarnsystem" som kan uppfattas som orättvist om en sökande behöver stöd men inte kan få det för att denne ansökte om stödet sent på året.

LO delar utredningens uppfattning att den nya offentliga omställningsorganisationen ska organiseras vid en befintlig myndighet i stället för att vara en självständig myndighet. LO anser dock att förslaget att den ska organiseras vid Kammarkollegiet är mindre lämpligt. Kammarkollegiet är idag inte experter på omställnings- och kompetensstöd eller på andra frågor inom arbetsmarknads- eller utbildningsområdet.

LO anser att Arbetsförmedlingen är en lämpligare huvudman och utredningen anför själv många bra argument för ett sådant val. Arbetsförmedlingen har flera av de praktiska förutsättningar som krävs, till exempel vad gäller upphandlingsorganisation och IT-system för att hantera individärenden. Myndigheten har även, som utredningen påpekar, omfattande erfarenhet inom arbetsmarknadsområdet och erbjuder flera tjänster som ligger nära de som den offentliga omställningsorganisationen ska tillhandahålla.

Det offentliga omställnings- och kompetensstödet blir en del av den offentliga arbetsmarknadspolitiken. Att stycka upp denna på flera huvudmän är ingen bra lösning och innebär i ännu högre utsträckning att Arbetsförmedlingen enbart blir en myndighet för de som står allra längst bort från arbetsmarknaden. LO anser i stället att Arbetsförmedlingens uppdrag behöver stärkas och ser att uppdraget som huvudman för den nya offentliga omställningsorganisationen, givet att nödvändiga ekonomiska resurser tillförs, är en del i en sådan förstärkning.

LO vill understryka vikten av att omställnings- och kompetensstödet, i likhet med utredningens förslag, bör utvärderas utifrån flera aspekter. Utöver de exempel på faktorer som föreslås ingå i utvärderingarna förutsätter LO att dessa även inkluderar hur stödet används av olika grupper på arbetsmarknaden, inklusive kvinnor och män, arbetare och tjänstemän samt arbetstagare med olika anställningsformer och olika inkomstnivåer. Därtill bör medelstilledningen, som nämnts ovan, utvärderas för att se hur väl de föreslagna medlen matchar efterfrågan på omställnings- och kompetensstödet.

Utredningen föreslår att de parter som står bakom principöverenskommelsen ska involveras i utvärdering och uppföljning av systemet. LO anser att fler organisationer än dessa parter ska erbjudas att delta, särskilt som utredningen föreslår att utvärderingen även ska omfatta de redan befintliga, privata omställningsorganisationerna.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Renée Andersson
Handläggare